

N:o 73.

Ank. till Riksd. kansli den 30 april 1896, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående ändring af förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 108, har herr *E. A. Zotterman* hemställt:

att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862, att för de fastigheter, hvilka från enskild egare öfvergå till staten, skall erläggas kommunalskatt efter det belopp, som, derest bevilning för nämnda fastigheter skulle enligt gällande bevillningsförordning utgå, på grund af taxeringsvärdet vid det tillfälle, då öfverlåtelsen skedde, svarar mot sådan bevilning.

Till stöd för förslaget anför motionären:

»Enligt gällande bevillningsförordning är staten fritagen från bevillnings erläggande, enligt § 4 punkten a) för fastighet och enligt § 11 mom. 2 punkten a) för inkomst.

Följden af denna bestämmelse har blifvit den, att det gifves samhällen, der staten tillhöriga fastigheter, för hvilka bevilning icke erlägges, och af hvilka sålunda icke heller kommunalskatt får utkrävas, uppgå till ungefär lika stort värde som kommunens samtliga skattepliktiga fastigheter. Så t. ex. finnes inom Vadstena stad staten tillhörande fast egendom, för hvilken bevilning icke erlägges, till föl-

Bih. till Riksd. Prot. 1896. 7 Saml. 43 Häft. (N:is 73, 74.)

jande taxeringsvärden: jordbruksfastighet kronor 10,900, annan fastighet kronor 1,288,800 eller tillsammans kronor 1,299,700, under det att den inom staden befintliga fasta egendom, för hvilken bevillning erlægges, uppgår till ett sammanlagdt taxeringsvärde af kronor 1,553,800.

Om man nu kunde som visst antaga, att den nämnda proportionen mellan värdet af statens och stadens fastigheter för framtiden blefve orubbad, så skulle möjligen i detta förhållande kunna ligga något visst lugnande; men så är icke förhållandet. Sedan år 1878 har för hospitalets i Vadstena behof inköpts enskilde tillhörande stadsfastigheter för omkring 70,000 kronor. Dessa fastigheter voro före köpet skattskyldiga till kommunen, men nu äro de befriade. De belopp, som tillförene från dessa fastigheter ingått till staden, hafva efter köpet måst läggas på stadens öfriga skattdragande. Och någon gräns för en sådan förhöjd beskattning gifves icke, ty dels har det nyligen varit fråga om att för staten inköpa en stadsfastighet till öfverläkarebostad, dels kan när som helst behofvet af en annan fastighet göra sig gällande, och dels, för att draga ut konsekvenserna af detta förhållande, skulle man kunna antaga, att staten kunde finna med sin fördel förenligt att inköpa en stor del för att icke säga större delen af staden, hvarigenom skattetungan blefve helt enkelt outhärdlig för de skattskyldige inom samhället.

Ett liknande förhållande som det i Vadstena kan anföras från en liten socken i närheten af nämnda stad, nemligen Väfersunda. Enligt mig i bref lemnad uppgift är nuvarande taxeringsvärdet å jordbruksfastighet inom denna socken 395,000 kronor, men genom köp till statsverket af en skogslott på Omberg har denna summa blifvit minskad med 76,000 kronor, hvarigenom en skatteförhöjning af 20 procent inträdt. Och fara lär föreligga, att ytterligare reduktion af skattepligtiga jordbruksvärdet skall uppstå, enär statsverket nog vill inköpa mera enskild jord för att erhålla större område åt Ombergs kronopark.

Nu relaterade förhållanden kunna icke annat än på det högsta beklagas. Också har Riksdagen funnit förhållandena, i hvad de angå landskommunerna, vara obilliga samt kräfva ändring, i det Riksdagen, med anledning af två vid 1892 års lagtima riksdag på enskildt initiativ gjorda framställningar, deruti framhållits det obilliga deri, att ursprungligen enskilda jordbruksfastigheter, som till kronoparker inköpts, äfvensom till kronoparker förvandlade jordbruksdomäner voro enligt gällande föreskrifter befriade från kommunalutskylder, beslutade att i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, att ej mindre för de hemman eller hem-

mansdelar, hvilka staten från enskilda personer inköpt och förvandlat till kronoparker, än äfven för de jordbruksdomäner eller de delar af sådana, af hvilka kronoparker blifvit bildade, fyrktal skall med hänsyn till kommunalutskylders utgörande påföras efter det belopp, som, derest bevillning för nämnda fastigheter skulle enligt gällande bevillningsförordning utgå, på grund af taxeringsvärdet svarar mot sådan bevillning.

Såsom skäl för denna framställning anförde Riksdagen, att den ansåge det önskligt, att de betänkliga rubbningar i grunderna för den kommunala beskattningen och i de enskilda kommunernas ekonomi, som de angifna formerna för kronoparkers bildande under dåvarande förhållanden icke kunde undgå att framkalla, måtte för framtiden så vidt möjligt förebyggas. Ej mindre frågans egen vikt och hänsyn till de många och stora intressen, som berördes af densamma, än äfven hänsynen till det afbräck i statens hushållning, som den ifrågavarande beskattningsåtgärden till äfventyrs skulle komma att orsaka, gjorde det emellertid angeläget, att största varsamhet vid lagstiftning i ämnet iakttages, och Riksdagen hade ansett en dylik varsamhet kräfvad, att frågan i hela dess vidd bragtes under regeringens pröfning.

Uti såväl kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet som i stad, båda af den 21 mars 1862, bestämmes i § 57, att kommunal-skatt skall utgå efter skattskyldig påförd bevillning. Men uti § 58 af förordningen om kommunalstyrelse på landet stadgas i tredje stycket, att »För sådan jordbruksfastighet, för hvilken bevillning ej erlägges, påføres fyrktal efter det belopp, som, derest bevillning för densamma enligt art. II i bevillningsstadgan utgå skulle, på grund af taxeringsvärdet mot sådan bevillning svarar; hvaremot inkomst af arrende för sådan fastighet ej skall i fyrktal sättas».

Då, oaktadt stadgandet i nu citerade paragraf, Riksdagen aflåtit en skrivelse till Kongl. Maj:t af det innehåll, här ofvan anförts, stärkes jag än ytterligare i den uppfattningen, att citerade paragraf hufvudsakligen afser staten tillhöriga jordbruksdomäner, hvilkas arrendatorer betala kommunalskatt efter i §:n nämnda grunder.

Huru som helst i detta fall, ett är dock visst, att något bestämdt, nyss citerade § 58 motsvarande lagrum icke finnes i förordningen om kommunalstyrelse i stad.

Om också denna omständighet har sin grund uti de olika förhållandena mellan land och stad, mellan jordbruksfastighet och annan fastighet, så kan det dock icke nekas, att, sedan Riksdagen aflåtit skrivelse i här ofvan angifna syfte för landet, rättvisan kräfde också en skrivelse i liknande syfte för städerna.

Det kan naturligtvis ej falla mig in påyrka, att alla staten tillhöriga fastigheter i städerna skola betala kommunalskatt efter det taxeringsvärde, dessa fastigheter ega; men det synes mig vara rättvist och billigt att fordra, det staten skall betala kommunalskatt för alla de fastigheter, densamma förvärfvat eller kommer att från enskilda förvärfva genom inköp eller på annat sätt, åtminstone efter det värde, dessa fastigheter innehade vid det tillfälle, då de blefvo statens. I annat fall skulle »betänkliga rubbningar i grunderna för den kommunala beskattningen och i de enskilda kommunernas ekonomi» uppstå, rubbningar, hvilka visserligen för de större städerna skulle blifva mindre känbara, men för de små ödesdigra.

Statsfastigheterna i städerna såväl som de på landet äro ju ingående delar i det samhälle, de tillhöra, och de åtnjuta ju alla de fördelar samhället har att erbjuda. De böra därför också i någon mån direkt bidra att bära den kommunala skattebördan. Så har också Kongl. Maj:t för sin del ansett billigheten kräva, då genom kongl. brefvet till statskontoret den 5 november 1875 och det till öfverståthållareembetet den 18 december 1891 Stockholms stad tillerkändes, enligt det förra brefvet, i likhet med hvad af enskildes fastigheter i staden utginge, till fattighusaavgift, brandvaktsavgift, gatulägningsavgift och lyshållningsavgift två kronor för hvarje 1,000 kronor af angifna, staten tillhörande fastigheters taxeringsvärde, hvilken avgift, då uppgående till ett belopp af 15,373 kronor 16 öre, senare steg till 18,004 kronor 16 öre, och enligt det senare brefvet en krona och 27 öre per 1,000 kronors fastighetsvärde, sedan fattighusaavgiften, beräknad till 73 öre, icke längre ansågs böra af statens fastigheter utgå.

Af justitieombudsmannens embetsberättelse till innevarande riksmöte, sid. 140, framgår, att Riksdagens här ofvan omnämnda skrifvelse af den 22 april 1892 om utredning och förslag till ändring af § 58 i kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet ännu icke är af regeringen slutbehandlad. Men infordradt underdånigt utlåtande är afgifvet af domänstyrelsen, hvarjemte underdåniga yttranden i ärendet, så vidt det rörde frågan om ändring i förordningen angående bevillning af fast egendom samt af inkomst, äro afgifna af kammarrätten och statskontoret. Och, efter det dessa yttranden inkommit, hafva särskilda komiterade den 2 november 1894 afgifvit förslag till ny förordning angående inkomstbevillning, hvilket förslag ännu ej slutligen pröfvats. Frågan, stående i sammanhang med bevillningsförordningen, är sålunda fortfarande beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

Då de kongl. förordningarna om kommunalstyrelse på landet och i stad äro utfärdade samma dag; då ändringar i dessa förordningar, såsom de om rösträtt, den 8 september 1868, och om medlemskap i kommunen, den 8 mars 1889, m. fl. äro beslutade samtidigt; då frågan om den ändring, jag nu föreslår, är af likartad beskaffenhet med den ändring, Riksdagen 1892 begärde; då dessa båda ändringar stå i det sammanhang med bevillningsförordningen, att ändringar i dess bestämmelser med anledning af förslagen också böra företagas; så synas mig dessa förhållanden gifva vid handen, likasom också billighet och rättvisa det fordra, att nu omhandlade beskattningsändringsförslag för land och för stad böra afgöras i sammanhang med hvarandra».

Vid 1894 års riksdag yttrade utskottet i anledning af då väckt motion angående ändrad lydelse af 58 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 bland annat följande:

I afseende å annan fastighet å landet än jordbruksfastighet gälde regeln, att kommunalutskylder, enligt 57 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, därför skulle utgöras endast om den vore taxerad till allmän bevillning.

Den skilnad, som i fråga om skyldighet för staten att erlægga utskylder till vederbörande kommun gjorts mellan jordbruksfastighet och annan fastighet, funne utskottet vara i princip riktig; och vid sådant förhållande syntes den utsträckning af statens skyldighet att deltaga i kommunalutskylderna för vissa slag af jordbruksfastighet, som af Riksdagen 1892 förordades, icke kunna åberopas till stöd för en sådan skyldighet jemväl för annan fastighet. Af industriella anläggningar droge nemligen kommunerna på mångahanda andra sätt än genom direkta utskylder inkomst och fördel i öfrigt, hvilket ej i samma grad vore fallet i fråga om jordbruksfastigheter. Till bestyrkande häraf torde det vara till fyllest att erinra om de utskylder, som den vid dylika anläggningar anställda personalen erlade till kommunen, äfvensom den derstädes ökade omsättning, som genom anläggningarna måste blifva en följd.

Lika litet som 1894 års lagutskott ansåg de förhållanden, som legat till grund för Riksdagens skrivelse angående utsträckning af

statens skyldighet att deltaga i kommunala utskylder för vissa slag af jordbruksfastighet kunna föranleda till enahanda skyldighet beträffande annan fastighet på landet, lika litet anser utskottet sådan skyldighet skäligen kunna ifrågasättas för staten tillhöriga stadsfastigheter. Användningen af sådana fastigheter medför nemligen i allmänhet likasom industriella anläggningar på landet för kommunen fördelar på annat sätt än genom direkta utskylder. Härtill kommer, att ett godkännande af den princip, som ligger till grund för motionärens förslag, säkerligen skulle för staten medföra utgifter, högst betydligt öfverstigande dem, som enligt nu gällande stadganden till kommunerna utgå.

Utskottet hemställer alltså,

att herr Zottermans ifrågavarande motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 30 april 1896.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Herrar *von Krusenstjerna*, *Rudebeck* och *Bruzelius* ha begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
